

Neúmyselne vznikajúce perzistentné organické látky (un-POPs)

z anglického výrazu „unintentionally produced POPs“

Slovensko sa ako členská krajina Európskej únie (EÚ) zapája do aktivít EÚ v oblasti manažmentu perzistentných organických látok (tzv. POPs manažmentu). Základom je nariadenie (ES) č. 850/2004 Európskeho parlamentu a Rady o POPs a o zmene smernice 79/117/EHS (nariadenie (ES) č. 850/2004 o POPs), ktoré bolo vydané v nadväznosti na Štokholmský dohovor o POPs (Štokholmský dohovor) a Protokol o POPs k Dohovoru o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov (Protokol o POPs).

Za účelom zabezpečenia implementácie Štokholmského dohovoru o POPs sa pripravujú národné realizačné plány (NRP) jednotlivých zmluvných strán tohto dohovoru a taktiež realizačný plán Spoločenstva (Community Implementation Plan, tzv. CIP).

Jednou z problémových oblastí sú POPs, ktoré vznikajú neúmyselne ako vedľajšie produkty rôznych technologických procesov (un-POPs). Príprava NRP a CIP zahŕňa, podľa článku 6 nariadenia (ES) č. 850/2004 o POPs, v nadväznosti na článok 5 Štokholmského dohovoru o POPs a článok 3 Protokolu o POPs aj akčný plán na identifikáciu, charakterizáciu a riešenie uvoľňovania taxatívne uvedených POPs, ktorými sú dioxíny/furány (PCDD/PCDF), hexachlórbenzén (HCH), polychlórované bifenyly (PCB) a polycyklické aromatické uhľovodíky (PAU).

Európska komisia zabezpečila v rámci implementácie nariadenia (ES) č. 850/2004 o POPs vypracovanie štúdie s názvom „Identifikácia, posudzovanie a prioritizácia opatrení EÚ na zníženie únikov neúmyselne vznikajúcich POPs“. Táto štúdia, ktorú vypracovala konzultačná firma BiPro, ako podklad pre akčný plán EÚ zameraný na identifikáciu, charakterizáciu a riešenie uvoľňovania un-POPs, je za účelom pripomienkovania, spolu so súhrnnou informáciou, uverejnená na nasledovnej internetovej adrese: <http://ec.europa.eu/environment/dioxin/index.htm>.

Vzhľadom na potrebnú súčinnosť viacerých inštitúcií SR v tejto oblasti v spojitosti s plnením Národného realizačného plánu Štokholmského dohovoru (NRP), ktorý bol vládou SR schválený dňa 10.5.2006 uznesením vlády SR č. 415, plánuje sa spolupráca v oblasti prípravy národného Akčného plánu na identifikáciu, charakterizáciu a riešenie uvoľňovania un-POPs vo väzbe na prílohu č. 1 k NRP, ktorá bude dopracovaná vo väzbe na návrh alokácií finančných prostriedkov potrebných na realizáciu konkrétnych opatrení s prihliadnutím na výsledky vyššie uvedenej štúdie.

Z doterajších aktivít EÚ v tejto oblasti je možné uviesť nasledovné základné dokumenty:

- Štúdia zameraná na prehľad údajov o dávkach dioxínov a zdraví v EÚ (1999)
- Štúdia zameraná na Vyhodnotenie výskytu dioxínov a POPs v odpadoch a ich potenciál na vstup do potravinového reťazca a štúdia zameraná na dioxíny a iné POPs vo vedľajších produktoch, recyklátoch a odpadoch a ich potenciál na vstup do potravinového reťazca (2002)
- Projekt „Príprava akcií v oblasti dioxínov a PCB“ (2002)
- Projekt (Inventarizácia dioxínov v Európe) (1997)

Projekt (Identifikácia priemyselných zdrojov dioxínov a furánov – identifikácia ich emisií a vyhodnotenie technológií na ich obmedzenie)	(1995)
Štúdia „Úniky dioxínov a furánov zo pôdy a vody v Európe“	(2005)
Komunikácia o Stratégii Spoločenstva pre PCDD/F a PCB COM(2001) 593	(2001)
Správa o pokroku v stratégii pre dioxíny COM(2004)240	(2004)
Emisie dioxínov k kandidátskych krajinách EÚ	(2005)
Projekt „Dioxíny a PCB: Miera v životnom prostredí a expozícia ľudí v kandidátskych krajinách	(2005)
Štúdia „Identifikácia, posudzovanie a prioritizácia opatrení EÚ na zníženie únikov neúmyselne vznikajúcich POPs“	(2006)

Zároveň je možné uviesť aj závery a odporúčania záverečnej správy tejto štúdie:

Závery:

1. inventarizácia zdrojov un-POPs ukázala, že všeobecné údaje o únikoch POPs v EÚ sú pre PCB, HCB a PAU obmedzené
 2. dobre vedecky podložený prehľad všetkých zdrojov je ťažké vytvoriť
 3. databáza údajov je v dôsledku chýbajúcich zákonných povinností obmedzená osobitne z hľadiska únikov un-POPs do vody a pôdy
 4. celkovo bolo navrhnutých viac ako 160 opatrení, z toho
 - 100 opatrení pre všetky POPs
 - 40 opatrení pre PAU
 - 20 opatrení pre PCDD/F
 - 7 opatrení pre PCB
 - žiadne osobitné opatrenie pre HCB nebolo navrhnuté
- 2/3 opatrení je z oblasti zníženia únikov
1/3 opatrení je z oblasti získavania poznatkov

Odporúčania:

1. Kontroly emisií z IPKZ zariadení, založené na princípe BREF a BAT, s osobitným dôrazným zameraním na primárne opatrenia (prevencia pred vznikom POPs v procesoch) a na sekundárne detoxikačné opatrenia (v oblasti plyných a pevných odpadov)
2. Rozšírenie dokumentácie BREF o žiaduce informácie o POPs únikoch vo všetkých častiach dokumentov
3. Zabezpečenie dôkladnej implementácie IPKZ legislatívy ako nevyhnutnosť z hľadiska potreby klasifikácie priemyselných zdrojov
4. Zameranie noriem kvality, BEP a možností pre nakladanie s plynými spalinami pre malé spaľovacie zariadenia
5. Zamerať sa na námorné aktivity z hľadiska kontroly únikov PAU do vody
6. Diskutovať rozšírenie IPKZ smernice alebo smernice 2001/80/ES o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení z hľadiska začlenenia malých spaľovacích zariadení
7. Zabezpečenie úplného zákazu olovnatého benzínu a povinného používania filtrov pre dieselové motory ako aj zavedenie obmedzenia obsahu PAU v pneumatikách ako nevyhnutnú podmienku pre zníženie únikov POPs zo sektoru dopravy
8. Podpora aktualizácie a zaokrúhlenia (prepočtu) emisných faktorov pre sektory, ktoré sú potencionálnymi zdrojmi POPs
9. Diskutovanie prehodnotenia E-PRTR z hľadiska spodných úrovní hodnôt pre HCB s cieľom zohľadniť skutočné úniky
10. Diskutovanie prehodnotenia E-PRTR z hľadiska zabezpečenia reportingu pre sektory malé spaľovacie zariadenia a difúzne zdroje

